

УДК 631.3.001.-016

ТЕХНІЧНЕ ОСНАЩЕННЯ СІЛЬГОСППІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ЗА 1990-2008 РОКИ

Науменко О.А., к.т.н,
Петруша Є.З., д.с.-г.н.,
Семенцов В. І., к.т.н.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Тел.: (057) 700-38-88

Анотація – в статті наведені матеріали про зміни чисельності основних видів сільськогосподарської техніки в сільгосппідприємствах та в господарствах населення України за період з 1990 по 2008 роки.

Ключові слова – техніка, сільське господарство, агропромисловий комплекс.

Постановка проблеми. Визначальною умовою ефективного ведення сільського господарства є його технічне оснащення. Важливість цієї умови беззаперечна як в період розквіту агропромислового комплексу, так і в теперішній кризовий період. Зменшення кількісного складу машино-тракторного парку та якісних показників його використання призводить до спрощення технологій виробництва та до скорочення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції.

Аналіз останніх досліджень. Успіх розвитку сільськогосподарських підприємств розвинутих Європейських країн і США значною мірою обумовлюється не тільки застосуванням прогресивних ресурсощадних машинних технологій, але й високим рівнем технічного оснащення аграрного виробництва. Так, у США на 1000 га сільськогосподарських угідь припадає 30 тракторів, у Данії – 58, а у Франції – 47 [1].

За даними Держкомстату України [2] у сільгосппідприємствах України у 1990 році на 1000 га ріллі припадало лише 14 тракторів, а в 2008 році їх кількість зменшилась до 9 штук (табл. 1). В цілому за 19 років чисельність тракторів скоротилась у 2,8 рази, зернозбиральних комбайнів у 2,7, кукурудзозбиральних – у 4,8 і бурякозбиральних – у 3,4 рази установок і агрегатів для доїння корів-у 6,9 рази і навантаження на одну установку зменшилося з 78 до 55 корів. Необхідно відзначити, що господарства населення в останні роки минулого століття почали оснащатися, за рахунок вторинного ринку, тракторами, зернозбиральними комбайнами, а також міні-тракторами і мотоблоками.

Таблиця 1 - Матеріально-технічна база сільгосп підприємств України

Показники	Роки						
	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008
Наявність тракторів, тис. шт.	497,3	441,7	318,9	216,9	201,3	186,8	177,4
в т. ч. на 100 га ріллі, штук	14	14	11	11	10	10	9
Середня потужність двигуна трактора, кінських сил	85,9	86,4	87,9	92,7	94,8	96,7	99,1
Наявність зернозбиральних комбайнів, тис. шт.	105,18	85,93	65,24	47,15	44,25	41,03	39,09
в т. ч. на 1000 га зернових, штук	8	7	6	5	4	4	4
Наявність кукурудзозбиральних комбайнів, тис. штук	15,29	12,04	7,87	4,75	4,18	3,64	3,17
в т. ч. на 1000 га кукурудзи, штук	12	33	8	5	4	2	2
Наявність бурякозбиральних комбайнів, тис. штук	19,84	18,33	12,98	8,48	7,70	6,58	5,77
в т. ч. на 1000 га посівів буряку, штук	12	14	16	17	12	13	18
Споживання електро-енергії на виробничі потреби, млн. кВт-год	19352	12748	3811	2490	2520	2486	2492
Електроозброєність праці, кВт-год.	4817	3718	1824	2486	2682	2958	3121
Наявність установок для доїння корів, шт.	79150	58723	33498	16783	14705	12650	11367
Припадає корів на одну доїльну установку, гол.	78	78	55	52	52	54	55
Наявність енергетичних потужностей, тисяч кінських сил	149209	136914	94870	62881	59256	55907	53910
Забезпеченість енергетичними потужностями, кінських сил на 100 га посівної площі	502	517	424	341	322	301	277
Наявність тракторів в господарствах населення, тис. шт.	-	-	101	135	143	150	158
Наявність міні-тракторів і мотоблоків в господарствах населення, тис. шт.	-	-	-	22	23	26	31
Наявність зернозбиральних комбайнів в господарствах населення, тис. шт.	-	-	2	13	15	16	18

Споживання електроенергії на виробничі потреби сільськогосподарського виробництва скоротилися в 7,7 раза. При цьому, електроозброєність праці, яка була дуже низькою, зменшилась у 1,5 раза, а забезпеченість енергетичними потужностями в розрахунку на 100 га посівної площі зменшилась на 45 %.

Наявний машино-тракторний парк АПК знаходиться [3] в критичному стані: 85 % сільськогосподарської техніки відпрацювало свій амортизаційний термін. Для його відтворення до рівня технологічної потреби виробництва прогнозованих обсягів сільськогосподарської продукції необхідні щорічні інвестиції в сумі близько 22 млрд. грн., а платоспроможність на придбання техніки знаходиться на рівні 3-7 млрд. грн. Потужності заводів сільгоспмашинобудування завантажені на 20-30 %, спрацювання технологічного обладнання при середньому віці 30-35 років досягає 70-80 %.

Енергоозброєність галузі поступається перед розвинутими країнами світу у 7-10 разів, що не дає можливості забезпечити високу якість вітчизняної техніки. Все це обумовлює нагальну необхідність розробки Державної Програми підтримки підприємств вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу в напрямку технічного переоснащення.

На нараді-семінарі в УкрЦВТ, проведеній в грудні 2009 року, проінформовано [4], що вартість наявних засобів механізації не перевищує 35 млрд. грн., річна сума амортизаційних відрахувань становить 3,5-4 млрд. грн., щорічна ємкість ринку сільгосптехніки оцінюється в 30 млрд. грн., річна купівельна спроможність на технічне переозброєння не перевищує 5-7 млрд. грн., а – одного середньостатистичного підприємства обмежується сумою в 150-300 тис. грн. За останні роки аграрні підприємства при закупівлі сільськогосподарської техніки більшу перевагу віддають імпортним машинам. Так, в 2004 році імпортна техніка в загальному балансі закупленої аграріями техніки складала 37 %, а в 2008 році – 74 %, що обумовлено низькою якістю вітчизняної техніки і високими споживчими характеристиками імпоротної, в структурі якої зростає частка уживаної техніки.

Аналізуючи результати випробувань сільськогосподарської техніки в УкрНДПВТ ім. Л.Погорілого встановлено [3], що лише 61 % випробуваної техніки відповідає обов'язковим вимогам нормативно-технічних документів, і лише 65 % мають коефіцієнт технічної готовності на рівні 0,97-0,99, а в структурі відмов вітчизняної сільгосптехніки 66 % становлять відмови через низьку якість виготовлення і низький технічний рівень елементної бази.

За даними [1], в останні роки резервом збереження технічного потенціалу в аграрній сфері є вторинний ринок сільськогосподарської техніки. Поряд з тенденцією по закупівлі зарубіжних тракторів, комбайнів, сільськогосподарських знарядь, обладнання для механізації тваринництва, які були в експлуатації 8-12 років, необхідно відмітити, що в Україні вторинний ринок машин тільки розпочинає своє становлення і через це є недосконалим.

Розвиток матеріально-технічної бази агропромислового виробництва тісно пов'язаний з розробкою та удосконаленням існуючих машин та енергозасобів, які дозволяють суттєво знизити енергоємність сільськогосподарського виробництва [5]. Разом з цим проблемним постає дефіцит інформації щодо впровадження сучасних техніко-технологічних рішень у всіх сферах сільгоспвиробництва. Актуальність цього питання посилюється тим, що Україна вступаючи до СОТ зобов'язалася організувати інформаційний центр про споживчі характеристики техніки та обладнання. Сьогодні забезпечення інформаційної взаємодії здійснюється шляхом обміну інформацією на основі доступу до централізованих баз даних.

В УкрНДПВТ ім. Л.Погорілого створено інформаційно-маркетинговий ресурс-сайт www.agrotechnika-ukr.com.ua, на якому розміщено каталог з описом 15-ти груп сільськогосподарських машин.

Висновки. Досвід передових зарубіжних країн і провідних фірм сільськогосподарського машинобудування переконливо свідчить про те, що для умов України перспективними формами вирішення проблеми забезпечення агропромислового комплексу сільськогосподарською технікою можуть бути:

- створення технічних центрів по забезпеченню постачання, монтажу, ремонту і технічного сервісу;
- створення ринку повторного використання техніки.

Література

1. *Бойко А.І.* Вплив розвитку вторинного ринку на подовження терміну використання сільськогосподарської техніки/ А.І. Бойко, А.В. Новицький //Вісник ХНТУСГ. – Харків: ХНТУСГ, 2009. – Вип. 80. – с. 310-314.
2. Сільське господарство України за 2008 рік /Статистичний збірник. – К.: Держкомстат України, 2009. – 370 с.
- 3, *Олійник О.* Шляхи реформування вітчизняного сільськогосподарського машинобудування/ О. Олійник //Науково-виробничий журнал „Техніка і технології АПК”, 2009. – № 2. – с. 35-37.
4. *Погорілий В., Ясенцький В.* Нарада-семінар з питань покращення технічного забезпечення агропромислового комплексу України у 2010 році/ В. Погорілий, В. Ясенцький //Науково-виробничий журнал „Техніка і технології АПК”, 2010. – № 2 – с.35-39.
5. *Кравчук В.* Науково-практичні аспекти формування інформаційного ресурсу в системі інженерно-технічного забезпечення АПК України/ В. Кравчук, В. Гусар, В. Івасюк//Науково-виробничий журнал „Техніка і технології АПК”, 2009. – № 1. – с. 34-37.

МАТЕРИАЛЬНО ТЕХНИЧЕСКАЯ БАЗА СЕЛЬХОЗПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ ЗА 1990-2008 ГОДЫ

Науменко А.А., Петруша Е.З., Семенцов В. И.

Аннотация

В статье приведены материалы о численности основных видов сельскохозяйственной техники в сельхозпредприятиях и в хозяйствах населения Украины за период с 1990 по 2008 годы.

FINANCIALLY ENGINEERING BASE AGRICULTURAL PRODUCTIONS of UKRAINE FOR 1990-2008 YEARS

A. Naumenko, E.Petrusha, V. Sementsov

Summary

In a paper materials about number of the basic aspects of agricultural machinery in agricultural productions and in facilities(economy) of the population of Ukraine for the period with 1990 for 2008 years are reduced.